e*forum

Píše Michal Topor

(E*forum, 31. 10. 2012)

V návaznosti na nedávno vydanou knihu o Richardu M. Meyerovi, „germanistovi mezi Goethem, Nietzschem a Georgem“ (viz echo z 5. 10. 2011), připravil Nils Fiebig další pozoruhodný svazek. Kniha **Uchváceni Nietzschem** (**In Nietzsches Bann**. Briefe und Dokumente von Richard M. Meyer, Estella Meyer und Elisabeth Förster-Nietzsche, Göttingen, Wallstein Verlag 2012) znovu umožňuje sledovat vývoj Meyerova odborného směřování, peripetie jeho berlínské akademické kariéry. Richard Moritz Meyer (1860–1914) od roku 1886 působil jako soukromý docent německé filologie na berlínské univerzitě. Podobně jako jeho učitel Wilhelm Scherer přesunul postupně svou pozornost od projevů staroněmeckého písemnictví k básnictví dvou posledních století (viz např. jeho monografii Goethe /1895/ či soubor profilů vydaný v roce 1897 pod názvem Deutsche Charaktere); v roce 1901 se stal neplaceným profesorem berlínské univerzity, řádné profesury se – také pro svůj židovský původ – nedočkal. Svazek In Nietzsches Bann je uveden trojicí portrétů: Fiebig úsporně vykresluje životní dráhy tří hlavních protagonistů – germanisty Meyera (zde v patřičném, tematickém zúžení, především v souvislosti s jeho podílem na rozpravě, archivní a nakladatelské činnosti, jež zhruba od poloviny devadesátých let 19. století vyprovázela Nietzscheho – odvráceného již od světa – do hrobu i za hrob; Meyer o Nietzschovi psal, činnost Nietzschova archivu podporoval také jako mecenáš), Meyerovy ženy Estelly a správkyně archivu, Nietzschovy sestry Elisabeth. Zatímco Richardu M. Meyerovi a Elisabeth Förster-Nietzscheové se již dostalo nejednoho uceleného představení, prostor vyhrazený Meyerově ženě představuje čin výjimečný: lze se tu mimo jiné dočíst, že Estella v roce 1890 navštěvovala veřejné literárněhistorické přednášky v posluchárnách berlínské univerzity (řádné studium bylo ženám v Prusku až do roku 1908 odepřeno); v létě 1942 byla deportována a zmizela kdesi v Polsku.

Hlavní část svazku (s. 62–223) tvoří přehledně vypravená edice dopisů, jež Estella a Richard M. Meyerovi počínaje rokem 1892 adresovali Nietzschově sestře. Střídání dvou pisatelských povah a rolí přispívá ke čtivosti celku: Meyer se podnikavě (věcně i pateticky) podílí na proměně milovaného filozofa a básníka v instituci, v aktuální ohnisko národního paladia (v souvislosti s chystaným svazkem Die deutsche Litteratur des neunzehnten Jahrhunderts /1900/ píše 17. října 1899 Nietzschově sestře: „Vylíčení Nietzscheho považuji za vrcholný moment své knihy“), jeho žena vystupuje jako nadšená, intimní čtenářka: „přede mnou širá luka, lemovaná vysokými kopci, jejichž temné jedle s průsvitnými korunami se nádherně vyklánějí ze sytě modrého, bezmračného nebe. Vzduch byl tak čirý, tak nepopsatelně jasný a průzračný – všechno se mi jevilo jako symbol. A byla jsem sama. S Nietzschem je třeba být sám“ (18. 10. 1899). Teprve v pasáži odpovídající letům 1910–1914 je tento manželský

dvojhlas doplněn dalšími momenty a dokumenty – a to v souvislosti se soudní pří, která definitivně rozdrobila přátelskou vazbu mezi Meyerovými a Elisabeth Förster-Nietzscheovou, vládkyní archivu, aparátu piety a elitního kultu, formujících podmínky poznání filozofova díla (šlo o nákup dvou Nietzschových dopisů, který Meyer pro archiv proti vůli jeho sestry zprostředkoval).

Dopisy jsou doplněny výběrem z Meyerových textů o Nietzschovi, resp. o dílčích (monografických, edičních) projevech někdejší nietzscheovské rozpravy (s. 227–295). Fiebig poskytuje soubor základních pramenů k porozumění vztahům vytyčeným v názvu svazku. Pokračuje tak v práci, kterou – s výhledem k osobnosti berlínského germanisty – v posledních letech vykonali např. Hans-Harald Müller a Myriam Richterová.

www.ipsl.cz